

مدل عوامل عملیاتی موثر بر توان رزم در نیروی انتظامی (مورد مطالعه: فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی)^۱

جواد کیانی^۲، محمد نایب پور^۳ و محمد ویسیان^۴

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۲/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۹/۰۶/۱۹

چکیده

زمینه و هدف: برقراری نظم و امنیت در جوامع پیچیده و گسترده امروزی، نیازمند مدیریت و برنامه‌ریزی متناسب با آن جوامع است که در این میان پلیس، یکی از مهمترین مولفه‌های اصلی در برنامه‌ریزی یادشده است. در این رابطه داشتن آمادگی و توان رزمی بالا یکی از مهمترین عواملی است که فرماندهان و مدیران عالی نیروهای امنیتی در پی تقویت آن هستند. بنابراین پژوهش حاضر با هدف ارائه مدل عوامل عملیاتی موثر بر توان رزمی فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی انجام شد.

روش: پژوهش حاضر از نظر هدف کاربردی و از نظر روش توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش کلیه کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی است که براساس جدول مورگان تعداد ۳۸۴ نفر به عنوان حجم نمونه انتخاب شدند. روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای بود. ابزار گردآوری داده‌ها پرسشنامه محقق‌ساخته است و در پژوهش حاضر برای بررسی روایی ابزار، از روش روایی صوری استفاده شد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش معادل ساختاری در نرم‌افزار اسمارت پی. ال. اس استفاده شد.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در فرایند ارتقاء توان رزمی کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی تعداد ۳ بعد، ۱۰ مولفه و ۵۷ شاخص (مفهوم) تأثیرگذار است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که عوامل غیرفیزیکی با ضریب مسیر ۰/۷۸۶ بیشترین تأثیر را در ارتقای توان رزمی دارد عوامل برتری‌ساز با ضریب مسیر ۰/۵۳۲ در رتبه دوم و عوامل فیزیکی با ضریب مسیر ۰/۴۹۴ در رتبه سوم تأثیرگذاری بر توان رزمی قرار دارد. نتایج: نتایج نشان داد ابعاد موثر در ارتقاء توان رزمی کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی می‌تواند سه بعد توان فیزیکی، توان غیرفیزیکی و عوامل برتری‌ساز باشد. خروجی پژوهش منجر به ارائه مدل عوامل عملیاتی موثر بر توان رزم فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی شد.

کلیدواژه‌ها: فرماندهی انتظامی، آذربایجان غربی، توان رزمی، عوامل فیزیکی، عوامل غیرفیزیکی، عوامل برتری‌ساز.

استناد: کیانی، جواد؛ نایب پور، محمد؛ ویسیان، محمد. (۱۳۹۹). مدل عوامل عملیاتی موثر بر توان رزم در نیروی انتظامی (مورد مطالعه: فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی). فصلنامه پژوهش‌های مدیریت/انتظامی، ۱۵(۴)، صص ۵۷۷-۵۸۹.

۱. پژوهش حاضر برگرفته از طرح پژوهشی با همین عنوان است که در سال ۱۳۹۸ در دانشگاه علوم انتظامی امین انجام شده است.

۲. عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران. (نویسنده مسئول). رایانامه: Kiani.javad2014@gmail.com

۳. دانشیار دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران. رایانامه: mohamadnayebpour@gmail.com

۴. کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه خوارزمی، تهران، ایران. رایانامه: mwaysian@ymail.com

مقدمه

نیاز به امنیت همواره از بنیادی‌ترین نیازهای بشر و از همه مهمتر مسئله جامعه بشری به‌شمار می‌آید. با افزایش پیچیدگی جوامع، شرایط تأمین این نیاز و برطرف کردن این مسئله در شهرها پیچیده‌تر شده است (نایب‌پور، ویسیان، اصغری، محمدی حمیدی، ۱۳۹۳، ص ۷۸). توجه به مفهوم امنیت شهروندان و روش‌های ارتقاء آن، به یکی از اولویت‌های اساسی نظریه پردازان، مدیران و برنامه‌ریزان شهری تبدیل شده است (محمدی حمیدی، کلانتری، ویسیان، ۱۳۹۴، ص ۳۴۲). امروزه با گسترده و پیچیده شدن جوامع، موضوع امنیت ابعاد گسترده و پیچیده‌ای به خود گرفته است. امنیت یکی از اصلی‌ترین عوامل پایداری جوامع امروزی به‌شمار می‌آید (موسوی، ویسیان، خلیفی پور، ۱۳۹۵، ص ۵۶). امنیت از نیازها و انگیزه‌های اساسی انسان به‌شمار می‌رود، به طوری که با زوال آن آرامش خاطر انسان از بین می‌رود و تشویش، اضطراب و ناآرامی جای آن را می‌گیرد. مرتفع شدن بسیاری از نیازهای آدمی در گرو امنیت است. امنیت مقوله‌ای اساسی در هر نظام اجتماعی است و جوامع اولویت اول خود را به برقراری امنیت در جامعه اختصاص می‌دهند، امنیت پدیده‌ای چندبعدی است و مطالعه و میزان آن در یک جامعه از ابعاد مختلف سیاسی، اجتماعی و اقتصادی امکان‌پذیر است (موسوی، ویسیان، محمدی حمیدی، اصغری، ۱۳۹۴، ص ۱۸۴). تأمین امنیت، آسایش فردی، اجتماعی و عدالت از مهمترین وظایف پلیس است. بنابراین تردیدی نیست که راه اصلی تحقق امنیت مطلوب، داشتن پلیسی مقتدر و در عین حال خوش رفتار و رئوف است. در واقع حکومت با اقتدار، بدون داشتن پلیس مقتدر، هوشمند، توانا و با کفایت محقق نخواهد شد (اقبال‌ی و ماستیانی، ۱۳۹۴، ص ۹). پلیس برای ایفای نقش حساس خود در مدیریت امنیت عمومی نیاز به برنامه‌ریزی جامع و همه‌جانبه و راهبردی کلان در قلمرو امنیت عمومی دارد. از این‌رو نیروی انتظامی با بکارگیری رهیافتی علمی و نظام‌مند و با اعتقاد به لزوم هماهنگی تمام دستگاه‌های دخیل در حوزه امنیت عمومی که به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در تولید و حفظ امنیت نقش دارند و بر اساس اصولی نظیر جامعه محوری، تقدم پیشگیری از وقوع جرایم، تمرکز بر حقوق شهروندی، بسترهای اجتماعی امنیت و ایجاد ظرفیت‌های مشارکت‌پذیری در سیستم امنیت عمومی، در سال‌های اخیر راهبردهای کلان مدیریت امنیت عمومی را تدوین کرده است (ریانی، ادیبی، طاهری، ۱۳۹۰، ص ۷۶).

یکی از ویژگی‌های مهم ذکر شده داشتن توان رزمی بالا از طرف نیروهای پلیس در مقابل جرائم نوظهور

و پیشرفته است که این ویژگی دارای ابعاد و مولفه‌های مختلفی است. توان رزمی در سازمان‌های نظامی مثل پلیس، نشان‌دهنده میزان کارایی و اثربخشی آن سازمان در هر کشور است و مدیران و فرماندهان این سازمان‌ها همواره به دنبال ارتقاء آن هستند. از فنون مؤثر برای افزایش توان رزم سازمان‌های نظامی و امنیتی، استفاده بهینه و مؤثر از کلیه منابع، امکانات و تجهیزات موجود سازمان، در راستای تحقق اهداف از پیش تعیین شده است. در این میان، نیروی انسانی از اهمیت و جایگاه ویژه‌ای برخوردار است و افزایش توان رزمی سازمان‌های نظامی و امنیتی به دلیل اهمیت موضوع از دیرباز جزء جدایی‌ناپذیر راهبرد نظامی یک کشور بوده و همواره مدنظر فرماندهان نظامی قرار گرفته است. داشتن توان رزمی بالا در نیروهای پلیس نیازمند تدابیر جامع از طرف فرماندهان و مدیران در فراهم کردن شاخص‌های این ویژگی است که از آن جمله می‌توان به آموزش‌های متناسب با ماموریت‌ها، انگیزه‌های لازم در انجام ماموریت‌ها، فراهم بودن تجهیزات مورد نیاز نیروها در ماموریت‌ها و تعامل با مردم و سازمان‌ها اشاره کرد. نیروی انتظامی برای برقراری نظم و امنیت عمومی نیازمند این توانمندی‌ها است (ستاره، خسروی، کشت‌پرور، ابراهیمیان، ۱۳۹۷، ص ۱۰).

نیروی انتظامی نمود ظاهری قدرت دولت و بخشی از نظام رسمی و اپایشی اجتماعی در یک جامعه محسوب می‌شود. سازمان پلیس نیز به مانند دیگر سازمان‌ها برای ارتقای کیفیت و ارائه اثربخش خدمات خود نیازمند توان رزمی است تا از این طریق، زمینه‌های تعامل با مردم و مشارکت مطلوب آنها را برای ارتقای توانمندی خدمت‌رسانی و برقراری نظم و امنیت فراهم آورد. نیروی انتظامی برای برقراری نظم و امنیت عمومی نیازمند توانمندی‌هایی است که یکی از این توانمندی‌ها، داشتن توان رزمی بالا است. کیفیت و کمیت نیروی مسلح و ساختار نظامی یک سازمان می‌تواند مهمترین عامل آمادگی نظامی باشد. نیروی انتظامی با اجرای دو نقش بازدارندگی و دفاعی؛ امنیت را برای شهروندان جامعه خود به ارمغان می‌آورد و زمانی می‌تواند این دو نقش را به نحو مطلوب به انجام برساند که از توان رزمی مناسب برخوردار باشد تا دشمنان و هنجارشکنان نظم و امنیت عمومی هرگز چشم طمع به منابع عمومی و کشور نداشته باشند، زیرا توان رزمی برتر نیروهای انتظامی همیشه هراس را در دل اخلال‌گران نظم و امنیت ایجاد می‌کند و چنانچه این توان رزمی ضعیف باشد معاندان از آن به عنوان یک فرصت نگاه کرده و سعی در بهره‌برداری از آن را دارند. از دیدگاه کارشناسان نظامی برای رسیدن به آمادگی رزمی مناسب در یک

نیرو لازم است که چهار عنصر عمده تشکیل دهنده آن شامل کیفیت و کمیت نیروی انسانی، اثربخشی تجهیزات، زیرساخت‌ها و عوامل پشتیبانی‌کننده و در نهایت کیفیت سازمانی، ارزیابی و سنجش شوند تا بتوان با جمع‌بندی تک‌تک این عناصر و اجزاء تشکیل دهنده، به میزان کارایی و آمادگی توان رزمی یک نیروی بی‌برد. بنابراین هدف این پژوهش، شناسایی عوامل مؤثر بر ارتقاء توان رزمی کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی است. در این راستا پژوهش حاضر در پی پاسخ‌گویی به این پرسش است که عوامل غیر فیزیکی، فیزیکی و برتری‌ساز مؤثر بر ارتقاء توان رزمی کارکنان نیروی انتظامی استان آذربایجان غربی کدام است و به چه میزان تاثیر دارند؟

پیشینه: ستاره، خسروی، کشت‌پرور، ابراهیم‌میان (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان «بررسی شیوه‌های ارتقاء توان رزمی و عملیاتی کارکنان مرزبانی» که به روش کیفی و از طریق مصاحبه با جامعه آماری ۸۰ نفر از فرماندهان و مدیران لایه اول فرماندهی مرزبانی انجام شده است به این نتایج رسیدند که مولفه‌های آموزش تخصصی رزمی و اجرای صحیح آن، عملیات و اجرای صحیح آن، ساختار سازمانی و اجرای صحیح آن، مسائل حقوقی و اجرای صحیح آن و مدیریت و فرماندهی و اجرای صحیح آن، نقش مؤثر و قابل توجهی در ارتقاء توان رزمی و عملیاتی کارکنان مرزبانی دارند. دشتی (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان «شناسایی عوامل مدیریتی مؤثر بر ارتقاء توان رزمی (مورد مطالعه کارکنان مرزبانی استان آذربایجان غربی)» که جامعه آماری آن ۷۰ نفر از مرزبانان هنگ مرزی ارومیه بودند به این نتایج رسیده است که در افزایش روحیه و ارتقاء توان رزم نیروهای مرزبانی، عوامل مرتبط با مولفه‌های فردی مؤثرترین هستند و مولفه‌های درون و برون سازمانی در جایگاه‌های بعدی قرار دارند. همچنین اطاعت‌پذیری، تحمل‌پذیری و اعتقادات دینی از جمله موضوعات با اهمیت از دیدگاه مرزبانان است. رحمتی (۱۳۹۴) در پژوهش خود با عنوان «نقش فناوری آموزشی بر ارتقاء سطح یادگیری، حفظ مهارت تیراندازی و آمادگی عملیاتی کارکنان پایور (مورد مطالعه: فرماندهی مرزبانی خراسان جنوبی)» که جامعه آماری آن ۱۰۰۰ نفر از کارکنان فرماندهی مرزبانی خراسان جنوبی بودند به این نتایج رسیدند که بین فناوری آموزشی (استفاده از شبیه‌ساز تیراندازی) و مولفه‌های یادگیری اصول و فنون تیراندازی، حفظ مهارت تیراندازی و آمادگی عملیاتی کارکنان فرماندهی مرزبانی استان خراسان جنوبی در سال ۹۳ ارتباط معناداری بوده است؛ بنابراین فناوری آموزشی (استفاده از شبیه‌ساز تیراندازی) در حد زیاد در ارتقاء سطح یادگیری، حفظ مهارت تیراندازی و آمادگی عملیاتی کارکنان پایور

اثرگذار است. کاکاوندی (۱۳۹۷) در پژوهش خود با عنوان «عوامل سازمانی مؤثر بر توان رزمی کارکنان یگان ویژه» که جامعه آماری آن هفت نفر از فرماندهانی بودند که بیشتر از ۸ سال سابقه خدمت در یگان ویژه و دارای سابقه شرکت در حداقل ۵ مأموریت سال‌های اخیر بودند به این نتایج رسیدند که دارا بودن الگوی شایستگی برای گزینش کارکنان، آموزش نیروها، کیفیت نگهداشت نیروها، مهارت‌های فردی، فنی، انسانی و ادراکی در کنار ساختار و تجهیزات و فرهنگ سازمانی از مهم‌ترین عوامل سازمانی مؤثر بر افزایش توان رزم کارکنان یگان ویژه هستند. بوژور^۱ (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان «آموزش فرماندهان نظامی برای جنگ نامنظم شهری» به موضوع توان نظامی و افزایش توان رزمی پرداخته است. در پژوهش یادشده به چالش‌های نیروهای امنیتی در برقراری نظم و امنیت در آینده پرداخته شده و وجود آسمان‌خراش‌های شهری و پارکینگ‌های به هم پیوسته زیرزمینی را از موانع بسیار مهم در برابر نیروهای امنیتی دانسته و برای مبارزه با جرائم نوظهور در محیط پرجمعیت شهری به پلیس‌هایی با قدرت نظامی و رزمی بالا اشاره می‌کند. نتایج به دست آمده از این پژوهش بدین صورت است که نویسنده با در نظر گرفتن افزایش جرائم در آینده در حوزه‌های متعدد (سیاسی، اقتصادی، فرهنگی و مانند آن) نیاز به آموزش‌های حرفه‌ای برای پلیس‌های متخصص در حوزه‌های یادشده در مراکز آموزشی پیشرفته را پیش‌بینی می‌کند. پینچفسکی و نیکس^۲ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان «آشفتگی داخلی و شلیک‌های کشنده پلیس: تجزیه و تحلیل اطلاعات و اشنگتن پست» به موضوع اختلالات روحی (به عنوان یکی از شاخص‌های غیرفیزیکی توان رزمی) نیروهای پلیس و تاثیر آن بر تیراندازی‌های کشنده به متهمان پرداخته است. در این پژوهش به ضرورت داشتن روحیه متناسب با مأموریت‌های محوله و اعزام نیروهای پلیس با روحیه و انگیزه بالا به مأموریت‌های دارای خطر بالا اشاره شده است. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که داشتن اختلالات روحی و روانی در بین افسران پلیس و خانواده‌های آنان، باعث به وجود آمدن حس پرخاشگری نسبت به مراجعان در محل کار شده و باعث کاهش توان نیروها در انجام مأموریت‌های واگذارشده می‌شود. تنگ پونگستورن^۳ (۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان «عوامل مؤثر بر اثربخشی عملکرد پلیس در اداره پلیس متروپولیتن» به بررسی عوامل مرتبط با اثربخشی کار افسران در اداره پلیس متروپولیتن تایلند پرداخته است. نتایج پژوهش

1. bojor

2. Pinchevsky & Nix

3. Teng pongsthorn

نشان می‌دهد که کمبود تجهیزات متناسب با مأموریت‌های واگذار شده به پلیس متروپولیتن یکی از عوامل ناکامی در انجام مأموریت‌های محول شده به پلیس است.

آنچه این پژوهش را از سایر پژوهش‌ها متمایز می‌کند استفاده از ترکیب داده‌های کیفی شامل نظرات کارشناسان با مدل کمی است که در سایر پژوهش‌های مرتبط کمتر به این صورت انجام شده است. **مبانی نظری:** توان رزمی عبارت از مجموع قابلیت‌ها و توانمندی‌های تخریبی یا سازنده و همچنین قابلیت‌های اطلاعاتی است که یک واحد با آرایش نظامی می‌تواند در یک زمان مشخص استفاده کند و آن را به کار گیرد (لطفی، غلامی، گلرنگ، ۱۳۹۵، ص ۹۷). توان رزم در سازمان‌های نظامی نشان‌دهنده میزان کارایی و اثربخشی آن سازمان در هر کشور است و مدیران و فرماندهان سازمان‌ها همواره به دنبال ارتقاء آن هستند. توان رزم، مجموعه‌ای از عوامل فیزیکی و غیرفیزیکی موجود با کارایی لازم بوده که ترکیب و تلفیق مناسب و کاربرد صحیح آنها در انجام موفقیت‌آمیز مأموریت، مؤثر است یا عبارت است از: قدرت و توانایی یک یگان نظامی هنگام عملیات رزمی که ناشی از عوامل فیزیکی، غیرفیزیکی و برتری‌ساز است. به عبارت دیگر توان رزمی، مجموعه‌ای از عوامل فیزیکی، عوامل غیرفیزیکی و عوامل برتری‌ساز است که ترکیب و تلفیق مطلوب و کاربرد صحیح آنها در زمان و مکان مناسب در انجام موفقیت‌آمیز مأموریت مؤثر است (مدنی و آبسالان، ۱۳۹۴، ص ۳۵). مولفه‌های توان رزمی شامل فیزیکی (محسوس)، غیرفیزیکی (غیرمحسوس)، و چگونگی بکارگیری عوامل توان رزمی برتری‌ساز هستند (سیدزاده، ۱۳۹۵، ص ۱۳۰). مولفه‌های توان رزمی در دکترین دفاع ارتش انگلستان شامل موارد زیر هستند:

الف) عوامل فکری: اصول جنگ، دکترین، تفکر بینشی یا فرایافتی؛

ب) عوامل روانی: انگیزه، رهبری و مدیریت؛

ج) عوامل فیزیکی: نیروی انسانی، تجهیزات، عملیات مشترک، آمادگی و پایداری (لطفی و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۹۷).

عوامل غیرفیزیکی توان رزمی: عوامل غیرفیزیکی توان رزمی که به آنها عوامل غیرمادی (معنوی) یا غیرمحسوس توان رزمی نیز اطلاق می‌شود، از طیف بسیار گسترده و پیچیده‌ای برخوردارند؛ به گونه‌ای که اگرچه ممکن است همه عوامل غیرفیزیکی اثرگذار بر توان رزمی نیروهای نظامی یک‌جا استفاده نشود، اما متمایز کردن آنها کار چندان آسانی نیست. اگر همه عوامل فیزیکی توان رزمی فراهم آید و یا

همه عوامل برتری ساز توان رزمی مهیا شود، ولی در این میان انسان مؤمن، با انگیزه، متعهد، آموزش دیده و قوی به همراه رهبری و مدیریت صحیح وجود نداشته باشد، همه آنها ممکن است هیچ باشد. از این رو می توان گفت که عوامل غیرفیزیکی توان رزمی، مهم ترین و حساس ترین بخش از توان رزمی را تشکیل می دهد که دو بخش دیگر، تحت تأثیر این بخش از توان رزمی است. بنابراین برای دستیابی به عوامل غیرفیزیکی اثرگذار بر توان نیروهای انسانی و تبیین نظری مؤلفه های آن، گرچه همه عوامل ممکن است به گونه ای اثرگذار باشد، اما مقصود آن دسته از عواملی است که بیشترین تأثیر را در ارتباط با نیروهای نظامی بر جای می گذارد. برای تحقق این امر باید همه منابع مورد مطالعه دقیق قرار گیرد و با برخورداری از فرهنگ غنی جامعه اسلامی و انقلابی از مؤلفه هایی استفاده شود که در فرهنگ بومی ملموس باشد. نکته مهمی که باید به آن توجه کرد این است که عوامل غیرفیزیکی اثرگذار بر توان رزمی نیروهای نظامی، مؤلفه هایی هستند که به دلیل ارتباط داشتن با روح و جسم انسان گاهی آن چنان به هم نزدیک و بلکه به هم پیوسته و در آمیخته است که مرزبندی و جداکردن آنها از یکدیگر کاری دشوار است و گاهی غیرممکن به نظر می رسد. به طور کلی عوامل غیرفیزیکی توان رزمی در دو زیرمجموعه کلی عناصر فردی و عناصر سازمانی قابل تقسیم است. در عناصر فردی، شاخص هایی قرار می گیرند که بیشتر جنبه فردی دارند و می توانند ذاتی، درون گرا و اثرپذیر از درون باشند، اما در عناصر سازمانی، شاخص هایی قرار می گیرند که بیشتر جنبه سازمانی دارند و می توانند اکتسابی یا برون گرا و اثرپذیری از بیرون داشته باشد (آشتیانی، ۱۳۹۰، ص ۷۵). عوامل غیر فیزیکی توان رزمی که موجب ارتقای کیفیت رزمی یگان های نظامی می شود عبارت اند از: هدایت و رهبری، انضباط، آموزش، روحیه، ایمان و مانند آنها (تقواطلب، ۱۳۸۹، ص ۳۱).

رهبری نظامی: فن و هنر تحت نفوذ قرار دادن کارکنان به منظور جلب همکاری و اطاعت صمیمانه آنان از روی میل و علاقه باطنی برای نیل به هدف را رهبری نظامی می گویند. هر اندازه خصوصیات انسانی فرمانده نظامی، برجسته تر و ارزشمندتر باشد، نفوذ معنوی و اخلاقی او در زیردستان نیز بیشتر شده و آنها با فرمانده خود موافق و هماهنگ گشته و بدون هیچ ترسی از خطرات جانی، دستورات و اوامر وی را اطاعت و اجرا می کنند (جمالی، ۱۳۸۱، ص ۳۷).

ایمان: گرایش و اعتقاد قلبی به هر موضوع یا هدفی را ایمان گویند که ممکن است در قالب ایمان به مکتب یا ایمان به هدفی که به سوی آن پیشروی می کند یا از آن دفاع می کند، تجلی کند. ایمان به انسان

عزت و قدرت، عشق و امید و جهت می‌دهد. ایمان زیبایی روح است. در جنگ تحمیلی به وضوح مشاهده شد که بین دو یگان هم‌طرز، پیروزی از آن یگانی بود که دارای ایمان قوی تری بود. قدرت ایمان، پیروزی می‌آورد. در قرآن کریم نیز ارزش و قدرت ایمان به وضوح بیان شده، در سوره انفال آیه ۶ اشاره به این مطلب دارد که زمانی که مسلمانان از قدرت ایمان بیشتری برخوردار بودند، توان مسلمین را در شرایط مساوی عددی، نسبت ۱ به ۱۰ بیان فرموده است. در اینجا نتیجه می‌گیریم که ایمان، نقش بسیار مهم و اساسی در ارتقا توان رزمی ایفا می‌کند (معاونت آموزشی نزاجا، ۱۳۸۱، ص ۵۶).

روحیه: حالتی از اطمینان، غیرت و وفاداری است. نیرویی است حیات‌بخش، حاکی از روح صمیمیت و یگانگی دسته‌جمعی و اراده و تصمیم. نیروی روانی لایزالی است که تا انتهای راه، توان تحمل می‌بخشد و از عزمی مستحکم برای پیروزی نشأت می‌گیرد. با برخورداری از آن دستیابی به همه چیز ممکن است (معاونت آموزشی نزاجا، ۱۳۸۱، ص ۵۷).

انگیزه (میل): انگیزه یا میل، عاملی است که انسان را به تلاش و حرکت برای دسترسی به پایانی دلخواه، ترغیب و تشویق می‌کند. اصولاً انسان باید تمایل به انجام کاری داشته باشد تا بتواند آن کار را به بهترین وجه انجام دهد. هر اندازه تمایل و خواست انسان قوی‌تر و بیشتر باشد، به همان نسبت بازدهی کار بهتر خواهد بود. نیازهای آدمی که ممکن است مادی یا معنوی، جسمی یا روحی، ذاتی یا اکتسابی باشد، تمایلات و خواست‌های انسان را به وجود می‌آورد (معاونت آموزشی نزاجا، ۱۳۸۱، ص ۴۷).

آموزش: در میان عوامل تشکیل‌دهنده توان رزمی، عنصر آموزش از اهمیت خاصی برخوردار است. به طوری که فقدان آن در تقلیل رزمی کاملاً چشمگیر است. هر نیروی نظامی حتی با داشتن مدرن‌ترین تجهیزات و سلاح، چنانچه فاقد آموزش‌های لازم باشد قادر نخواهد بود مأموریت محوله را انجام داده و به اهداف تعیین شده دست یابد. سرباز فاقد آموزش، نخواهد توانست از ابزار و سلاحی که در اختیار دارد، به نحو موثر و مطلوب استفاده کند (معاونت آموزشی نزاجا، ۱۳۸۱، ص ۴۹).

انضباط: مشخص‌ترین صفت نیروهای مسلح، نظم و انضباط آنهاست؛ یکی از مزایا و برتری یک نیروی نظامی نسبت به نیروی نظامی دیگر نظم و انضباط است. یک نیروی بی‌نظم از اقتدار و احترام و کارایی برخوردار نیست. اگر نیروی نظامی دارای تجهیزات پیشرفته هم باشد، اما فاقد انضباط و انسجام باشد، نیروی ضعیفی خواهد بود. انضباط قوه محرکه یک یگان نظامی است و اساس آن بر نظم و ترتیب،

آراستگی، اطاعت، فداکاری، احترام متقابل و ایمان استوار است (معاونت آموزشی نزاجا، ۱۳۸۱، ص ۶۱). سازماندهی: کار جمعی بدون وجود یک نظم تشکیلاتی و ساختار سازمانی منجر به هرج و مرج و به هدر دادن نیروها و از بین رفتن امکانات گوناگون و استعدادها می‌شود. بنابراین هر اندازه ساختار و تشکل سازمانی منطقی‌تر، مناسب‌تر و پویا باشد بازده کار بهتر و ارزنده‌تر خواهد بود. ترکیب سازمانی و سازماندهی باید به گونه‌ای قابلیت انعطاف داشته باشد که در مواقع اضطراری و بحرانی بتوان به سادگی یگانی را از نیروی گرفته و یا یگان‌هایی را به نیرویی اختصاص داد، یا حجم آتش را از مکانی برداشت و در مکان دیگر متمرکز کرد، بدون اینکه از لحاظ مدیریت، ارتباط و مخابرات و سایر ملاحظات، بی‌نظمی و هرج و مرج در یگان‌ها ایجاد شود (معین وزیری، ۱۳۷۹، ص ۶۳).

صبر و بردباری و مقاومت: صبر قوی‌ترین یاور در سختی‌ها و محکم‌ترین رکن در برابر ضعف است. صبر است که به انسان فرصت تفکر صحیح می‌دهد زیرا بی‌صبری تزلزل روحی به بار آورده و فرصت تفکر و اندیشیدن در برابر هر تصمیمی را از انسان سلب می‌کند. انسان به هیچ هدف و مطلوبی نمی‌رسد و از هیچ نابسامانی و پیشامد ناگواری جان به در نمی‌برد مگر با صبر. زیرا با اتکا به صبر است که اعتماد به نفس و اراده در انسان رشد می‌کند قرآن کریم در آیه ۴۵ سوره انفال می‌فرماید: (ای کسانی که ایمان آورده‌اید هر گاه با فوجی از دشمن مقابل شدید پایداری کنید و خدا را پیوسته یاد آرید، باشد که پیروز و فاتح گردید) پایداری و استقامت در سایه صبر و بردباری امکان‌پذیر است. پس هر اندازه کارکنان رزمنده یگان، صبورتر و بردبارتر باشند، پایداری و مقاوم‌تر شده و در نتیجه توان جنگیدن آنان نیز بیشتر خواهد شد (معاونت آموزشی نزاجا، ۱۳۸۱، ص ۶۰).

شجاعت: شجاعت یکی از صفات برجسته نظامیان است. در جنگ، افراد ترسو و زبون نه تنها موفقیتی کسب نمی‌کنند، بلکه زودتر از دیگران یا می‌میرند یا اسیر می‌شوند. کسانی که در فدا کردن زندگی خود و رفتن به طرف مرگ دودلی نشان دهند جنگ‌آوران واقعی نیستند (معاونت آموزشی نزاجا، ۱۳۸۱، ص ۴۸). عوامل فیزیکی توان رزمی: قابلیت و توانایی فیزیکی که موجب ارتقای کیفیت رزمی یگان‌های نظامی می‌شود را عوامل فیزیکی توان رزمی می‌دانند که از لحاظ کمیت شامل نیروهای نظامی، استعداد و تنوع جنگ‌افزارها، تجهیزات نظامی و مانند آن است و از نظر یگان‌های نظامی شامل یگان‌های مانوری رزمی، یگان‌های پشتیبانی رزمی و یگان‌های پشتیبانی خدمات رزمی است. چنانچه بتوان عوامل فیزیکی توان رزمی دشمن را کاهش داد خود به خود توان رزمی خود را افزایش داده‌ایم (آذر، ۱۳۹۵، ص ۵۸). این

عوامل که وجود مادی دارند، محسوس و قابل اندازه‌گیری هستند و نقش اساسی را در توانایی یک یگان برای جنگیدن ایفا می‌کنند و شامل این موضوعات هستند: مانور، هماهنگی، کنترل، عملیات و جنگ الکترونیک است (لطفی و همکاران، ۱۳۹۵، ص ۹۸).

عوامل برتری ساز توان رزمی: عوامل برتری ساز، عواملی هستند که در میدان نبرد، با تأثیر گذاشتن بر حرکات و فعالیت‌های یگان‌های نظامی، موجب افزایش یا کاهش توان رزمی یگان‌های مزبور می‌شوند. بنابراین، از عوامل یادشده باید در شرایطی بهره گرفت، که از لحاظ شرایط مکانی و زمانی متناسب و در راستای افزایش توان رزمی یگان در صحنه نبرد باشد. در مقابل در صورتی که از این عوامل در زمان و مکان نامناسب بهره‌برداری شود، موجب کاهش توان رزمی یگان خواهد شد و حتی ممکن است باعث وارد آمدن خسارات جبران‌ناپذیری به یگان شود. از جمله مهمترین عوامل برتری ساز عبارت‌اند از: شرایط جوی و آب و هوا، استفاده صحیح و مناسب از زمین، آسیب‌پذیری و قبول خطر، اشراف اطلاعاتی و حفاظت اطلاعات، عملیات روانی، اقدامات پدافند غیرعامل و مانند آن (مدنی و آبسالان، ۱۳۹۴، ص ۹۱).

مهمترین عوامل برتری ساز عبارت‌اند از:

اشراف اطلاعاتی: اشراف اطلاعاتی از جو زمین و دشمن به فرمانده کمک می‌کند تا نیروهای در دسترس را به صورت منطقی و موثر در محل مناسب به کار برده و برتری رزمی را بر دشمن کسب کند. داشتن اطلاعات خوب باعث می‌شود که در لحظه و مکان مناسب برتری بر دشمنی که مقدراتش بیشتر است، ممکن شود. عملیات اشراف اطلاعاتی باعث می‌شود دشمن از وضع ما بی‌خبر باشد و نتواند مقدرات خود را بر علیه ما به کار ببرد و ما را در وضع نامناسبی قرار دهد. در شرایط مساوی و حتی در شرایط نامساوی و نامناسب، پیروزی از آن نیرویی است که اطلاعات بیشتری نسبت به طرف مقابل دارد. به جرأت می‌توان گفت که اطلاعات مهم‌ترین عامل تولید توان رزمی است. اطلاعات ممکن است مربوط به جو و زمین، استعداد و گسترش دشمن، تجهیزات، موقعیت سازمان، حرکات، تاکتیک و توانایی‌ها و محدودیت‌های او باشد. با پیشرفت فناوری و ایجاد ماهواره‌ها و وسایل تجسس هدف و تجهیزات مراقبتی بسیار دقیق، عملیات اطلاعاتی وضع حساس‌تری را به خود گرفته است. در هر صورت برای کسب برتری بر دشمن و حصول پیروزی، اخبار و اطلاعات را حتی از طریق نفوذ عوامل به داخل خاک دشمن باید کسب کرد (معاونت آموزشی نزاجا، ۱۳۸۱، ص ۵۷).

عملیات روانی: عملیات روانی عبارت است از تمام فعالیت‌های روانی و نیز اعمال سیاسی، نظامی، اقتصادی و ایدئولوژیکی که به منظور ایجاد زمینه مساعد در احساسات، حالات و رفتار گروه‌های هدف (دوست، بی طرف، دشمن) و تغییر احتمالی آن‌ها برای نیل به هدف ملی طرح ریزی و اجرا می‌شود (نوری و معتمدیان، ۱۳۹۷، ص ۸۸). در واقع کلیه فعالیت‌های سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و عقیدتی است که در زمان صلح به منظور نفوذ در عقاید، احساسات و تمایلات گروه‌های هدف برای نیل به مقاصد ملی اجرا می‌شود.

عامل زمین و شرایط جوی: زمین در رزم زمینی اثر فراوانی در نبرد دارد. زمین در ترکیب آتش و مانور و ایجاد توان رزمی تاثیر بسزایی دارد. این اثرات نسبت به اندازه، نوع، ترکیبات، تجهیزات، رده فرماندهی و شرایط هسته‌ای یا شیمیایی فرق می‌کند. فرمانده زمین را ارزیابی می‌کند تا مناطقی را که برای انجام موفقیت آمیز ماموریتش مفید است تعیین کند (نوری و معتمدیان، ۱۳۹۷، ص ۸۹).

روش

پژوهش حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری پژوهش کلیه کارکنان پلیس‌های تخصصی فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی است. در این پژوهش با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه با سطح اطمینان ۹۵ درصد و احتمال خطای ۵ درصد محاسبه و تعداد ۳۸۴ نفر تعیین شد. در این پژوهش یگان‌های خدمتی در سطح استان و شهرستان شناسایی و پرسشنامه در میان تمامی رده‌های خدمتی به صورت تصادفی طبقه‌ای توزیع شد. ابزار پژوهش پرسشنامه محقق ساخته است. به این منظور براساس اطلاعات به دست آمده و مبانی نظری پژوهش، معیارها و شاخص‌های توان رزمی استخراج و براساس طیف لیکرت، پرسشنامه محقق ساخته طراحی و بین کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی توزیع شد. پرسش‌نامه‌های تکمیل شده با استفاده از نرم افزار اسمارت پی. ال. اس، تحلیل شد و در نهایت تأثیر هریک از شاخص‌های شناسایی شده بر ارتقای توان رزمی به دست آمد. در پژوهش حاضر برای بررسی روایی ابزار، از روش روایی صوری استفاده شد. به عبارتی روایی صوری بیانگر این است که گویه‌های آزمون تا چه حد شبیه به موضوعی است که برای اندازه‌گیری آن انتخاب شده‌اند. برای بررسی اینکه ابزار پژوهش به تعداد کافی پرسش‌های مناسب برای اندازه‌گیری مفهوم (متغیر) مورد

سنجش را دارد با قضاوت متخصصان (اساتید دانشگاه)، پرسشنامه از نظر محتوایی بررسی شد. پس از تعیین روایی پرسشنامه، ۳۰ پرسشنامه اصلاح شده توزیع و جمع‌آوری شد و ضریب آلفای کرونباخ آن‌ها محاسبه شد که نشان‌دهنده پایایی مناسب شاخص‌ها بود. نتایج بررسی پایایی پژوهش در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱. نتایج محاسبه پایایی مولفه‌ها پژوهش براساس ضریب آلفای کرونباخ

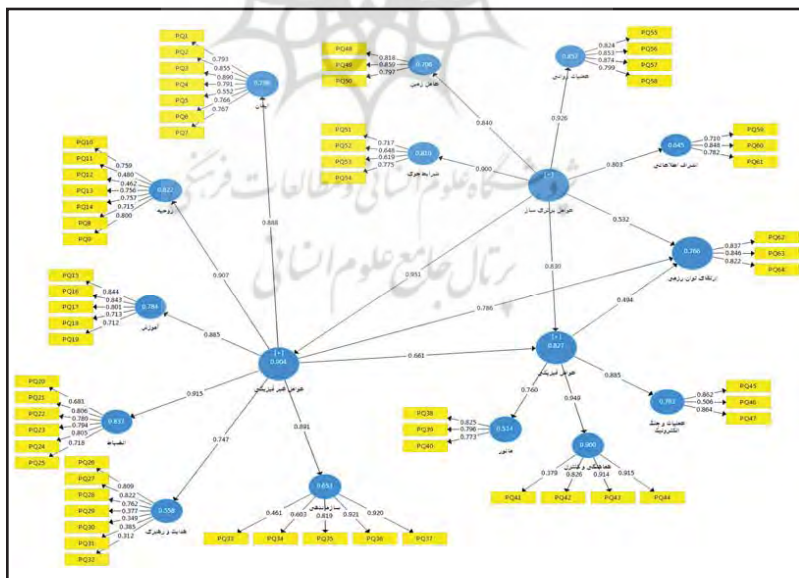
مولفه‌ها	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
عملیات روانی	۴	۰/۸۸
آموزش	۵	۰/۸۵
مانور	۴	۰/۸۱
هدایت و رهبری	۷	۰/۸۲
شرایط جوی	۴	۰/۸۰
عامل زمین	۳	۰/۷۹
اشراف اطلاعاتی	۳	۰/۷۸
انضباط	۶	۰/۷۸
عملیات جنگ الکترونیک	۳	۰/۷۴
همه‌انگلی و کنترل	۴	۰/۷۲
روحیه	۷	۰/۷۲
ایمان	۷	۰/۷۱
سازماندهی	۵	۰/۷۰

یافته‌ها

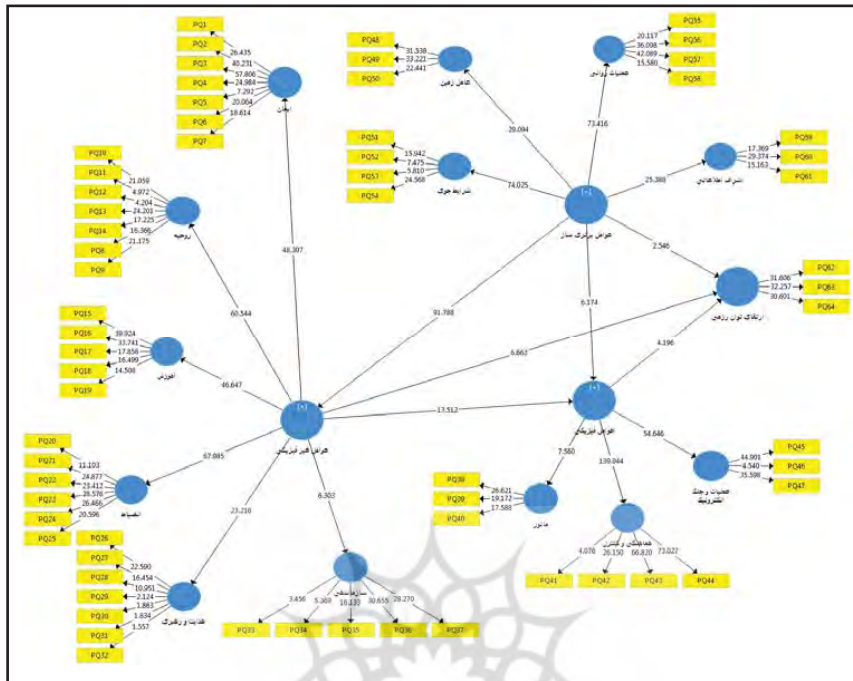
وضعیت سنی پاسخ‌دهندگان بیانگر این است که غلبه با گروه سنی ۲۶ الی ۳۵ سال با ۴۱/۷ درصد است و گروه سنی ۵۶ سال به بالا با ۴/۲ درصد کمترین میزان را به خود اختصاص داده است. از نظر وضعیت تاهل، کارکنان متاهل با ۷۵/۵۲ درصد بیشترین و کارکنان مجرد با ۲۴/۴۸ درصد کمترین میزان را به خود اختصاص داده است. از مجموع ۳۸۴ نفر پاسخ‌دهنده ۱۰/۹ درصد دارای کارشناسی ارشد، ۳۷/۵ درصد دارای مدرک کارشناسی، ۱۳/۳ درصد مدرک کاردانی و ۲۷/۹ درصد دیپلم، داشته‌اند. براساس سابقه کار ۳۲/۰۳ درصد با سابقه کار ۱۱ تا ۱۵ سال بیشترین درصد را به خود اختصاص داده‌اند. در این بین ۲/۶۱ درصد پاسخگویان که کمترین گروه با سابقه کاری کمتر از ۲ سال سابقه کار داشتند. نتایج توزیع افراد نمونه براساس یگان خدمتی نشان داد که ۳۳/۳۴ درصد پاسخگویان در پلیس پیشگیری

خدمت می‌کنند که بیشترین توزیع فراوانی را به خود اختصاص داده‌اند. پلیس راهور با ۱۲/۵ درصد و پلیس مبارزه با مواد مخدر با ۱۱/۷۲ درصد در جایگاه بعدی مشارکت قرار دارند. از نظر درجه، بیشترین کارکنان معادل ۲۲/۱۳ درصد متعلق به درجه استوار دوم است. همچنین کمترین میزان متعلق به درجه سرگرد با میزان ۲/۶۰ درصد است.

یافته‌های توصیفی: در این بخش پس از ورود متغیرهای مکنون و آشکار در نرم‌افزار مربوطه، مدل بیرونی^۱ (مدل بیرونی، روابط گویه‌ها (سوالات پرسشنامه) با عامل‌ها (متغیرهای پنهان) را نشان می‌دهد و معادل تحلیل عاملی تاییدی یا مدل اندازه‌گیری در نرم‌افزار لیزرل و ایموس است) در دو حالت تخمین ضرایب استاندارد و معناداری ضرایب تحلیل شد. شکل ۱، در حالت تخمین ضرایب استاندارد بارهای عاملی متغیرها را نشان می‌دهد؛ هرچه بار عاملی بزرگ‌تر و به عدد یک نزدیک‌تر باشد، یعنی متغیر مشاهده شده (گویه) بهتر می‌تواند متغیر مکنون یا پنهان را تبیین کند. اگر بار عاملی کمتر از ۰/۳ باشد رابطه ضعیف در نظر گرفته شده و از آن صرف‌نظر می‌شود. بار عاملی بین ۰/۳ و ۰/۶ قابل قبول و اگر بیشتر از ۰/۶ باشد خیلی مطلوب است (محسنین و اسفیدانی، ۱۳۹۶: ۷۴).

شکل ۱. مدل در حالت تخمین ضرایب استاندارد

شکل ۲. مدل ترسیم شده در حالت ضریب معناداری

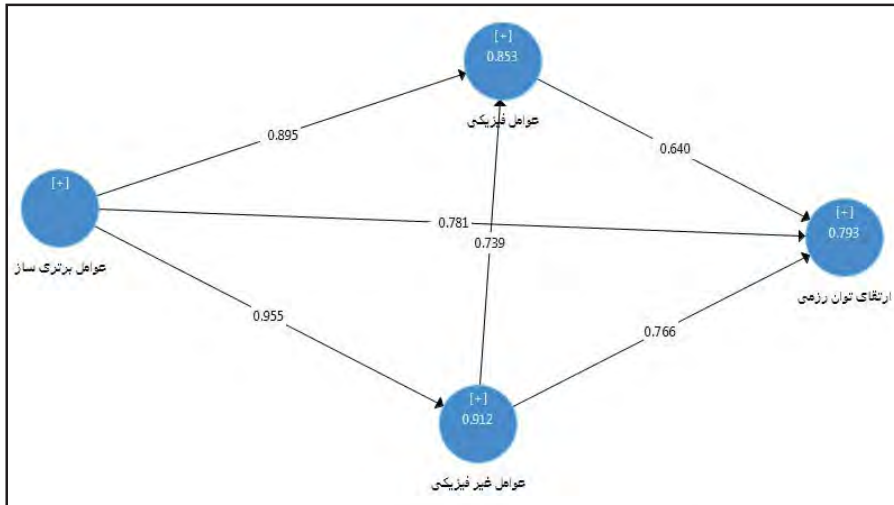
در حالت تخمین معناداری ضرایب که در شکل ۲ دیده می‌شود نیز باید ارزش (تی ضریب مسیر در حالت معناداری) بیشتر از مقدار $1/96$ باشد تا رابطه بین هر پرسش و متغیر مدنظر معنادار باشد. در صورتی که ارزش تی برای همه پرسش‌ها بیشتر از مقدار $1/96$ به دست آمده است. بنابراین رابطه بین پرسش‌ها و متغیر مدنظر معنادار بوده و بنابراین پرسش‌ها تبیین‌کننده مناسبی برای متغیر مدنظر هستند. مقدار آماره تی در واقع ملاک تایید یا رد پرسش‌ها است. اگر این مقدار به ترتیب از $1/64$ ، $1/96$ و $2/58$ بیشتر باشد نتیجه می‌گیریم که آن پرسش‌ها در سطوح 90 ، 95 و 99 درصد تایید می‌شود. عوامل مؤثر بر ارتقاء توان رزمی پرسنل نیروی انتظامی در محدوده مورد مطالعه کدام است؟ خروجی مدل نشان می‌دهد که عوامل غیر فیزیکی با ضریب مسیر $0/786$ بیشترین تاثیر را در ارتقای توان رزمی دارد که نشان‌دهنده اثرگذاری قوی این مولفه است. عوامل برتری‌ساز با ضریب مسیر $0/532$ در رتبه دوم بیشترین تاثیر را در افزایش توان رزمی دارد که نشان‌دهنده اثرگذاری نسبتاً قوی این مولفه است. عوامل فیزیکی با ضریب مسیر $0/494$ در رتبه سوم تاثیرگذاری بر توان رزمی قرار دارد.

مهمترین عوامل برتری ساز مؤثر بر ارتقاء توان رزمی کارکنان نیروی انتظامی استان آذربایجان غربی کدام است؟ عوامل برتری ساز در این پژوهش شاخص های اشراف اطلاعاتی، عملیات روانی، عامل زمین و شرایط جوی در نظر گرفته شده است. نتایج خروجی مدل نشان می دهد شاخص عملیات روانی که ضریب اثر مستقیم ۰/۹۲۶، شاخص شرایط جوی با ضریب اثر مستقیم ۰/۹۰۰، شاخص عامل زمین با ضریب اثر مستقیم ۰/۸۴۰ و شاخص عملیات روانی با ضریب اثر مستقیم ۰/۸۰۳ به ترتیب بیشترین تاثیر را در ارتقای توان رزمی دارند.

مهمترین عوامل فیزیکی مؤثر بر ارتقاء توان رزمی نیروی انتظامی استان آذربایجان غربی کدام است؟ عوامل فیزیکی در این پژوهش شاخص های مانور، عملیات جنگ الکترونیک، هماهنگی و کنترل در نظر گرفته شده است. نتایج خروجی مدل نشان می دهد که شاخص هماهنگی و کنترل با ضریب اثر مستقیم ۰/۹۴۹، شاخص عملیات جنگ الکترونیک با ضریب اثر مستقیم ۰/۸۸۵ و شاخص مانور با ضریب اثر مستقیم ۰/۷۶۰ به ترتیب بیشترین عوامل مؤثر بر ارتقای توان رزمی هستند.

مهمترین عوامل غیر فیزیکی مؤثر بر ارتقاء توان رزمی نیروی انتظامی استان آذربایجان غربی کدام است؟ عوامل فیزیکی در این پژوهش شاخص های ایمان، روحیه، آموزش، انضباط، هدایت و رهبری و سازماندهی در نظر گرفته شده است. نتایج خروجی مدل نشان می دهد که شاخص انضباط با ضریب اثر مستقیم ۰/۹۱۵، شاخص روحیه با ضریب اثر مستقیم ۰/۹۰۷، شاخص سازماندهی با ضریب اثر مستقیم ۰/۸۹۱، شاخص ایمان با ضریب اثر مستقیم ۰/۸۸۸، شاخص آموزش با ضریب اثر مستقیم ۰/۸۸۵ و شاخص هدایت و رهبری با ضریب اثر مستقیم ۰/۷۴۷ به ترتیب بیشترین عوامل مؤثر بر ارتقای توان رزمی هستند.

در ادامه، مدل عوامل مؤثر بر ارتقاء توان رزمی فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی با استفاده از معادلات ساختاری ارائه شده است. در این مدل ابتدا با استفاده از نظرات خبرگان یک نمودار مسیر ترسیم و روابط علی بین متغیرها مشخص شد. پس از ترسیم مدل و مشخص کردن ارتباط بین آن ها، مدل اصلی ارائه شده ترسیم شد.

شکل ۳. مدل نهایی نمودار مسیر و روابط علی متغیرها

همان‌طور که در شکل ۳ ملاحظه می‌شود شاخص عوامل برتری ساز بر شاخص‌های عوامل فیزیکی و عوامل غیر فیزیکی اثرگذار است و این در حالی است که شاخص عوامل برتری ساز از هیچ کدام از شاخص‌های دیگر اثرپذیری ندارد. شاخص عوامل غیر فیزیکی نیز بر شاخص عوامل فیزیکی اثرگذار است و از عوامل برتری ساز تأثیر می‌پذیرد. شاخص عوامل فیزیکی بر هیچ کدام از شاخص‌های دیگر تأثیرگذار نیست بلکه از آنها تأثیر پذیر است.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با هدف ارائه الگوی عملیاتی ارتقاء توان رزمی کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی انجام شد. در پژوهش حاضر به منظور شناخت بیشتر موضوع در خصوص عوامل عملیاتی موثر بر ارتقاء توان رزمی و همچنین شناسایی ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها با بهره‌گیری از نظرات کارکنان استان آذربایجان غربی، ابعاد، مؤلفه‌ها و شاخص‌ها شناسایی شد. ابعاد اثرگذار مهم در خصوص عوامل عملیاتی موثر بر ارتقاء توان رزمی کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی در قالب ۳ بعد عوامل فیزیکی، عوامل غیر فیزیکی و عوامل برتری ساز مشخص شد. همچنین ۱۰ مؤلفه و ۵۷ شاخص که در ارتقاء توان رزمی کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی دخیل هستند، شناسایی و تعیین شدند. یافته‌های

پژوهش منجر به ترسیم مدل عملیاتی ارتقاء توان رزمی کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی شد که می‌تواند به‌عنوان یک مدل جامع و مناسب و همچنین کاربردی برای داشتن یگان‌هایی با توان رزمی بالا و بازدهی مطلوب و همچنین کاهش آسیب‌پذیری در منابع انسانی و تجهیزات بکارگیری شود. همچنین از نتایج مهمی که می‌توان از این پژوهش به‌دست آورد آشنایی فرماندهان و مدیران فرماندهی انتظامی استان، با ابعاد، مولفه‌ها و همچنین شاخص‌ها و درصد تاثیرگذاری آنها در توان رزمی کارکنان است. در واقع فرماندهان و مدیران پس از شناخت عوامل ارتقاء توان رزمی که شامل عوامل فیزیکی (مانور، کنترل و هماهنگی)، غیرفیزیکی (ایمان، روحیه، آموزش، انضباط، هدایت و رهبری) و عوامل برتری‌ساز (اشراف اطلاعاتی، عملیات روانی، عامل زمین و شرایط جوی) است، می‌توانند درخصوص چگونگی بکارگیری آن‌ها تدابیری بیاندیشند که کارآیی یگان‌ها در انجام هرچه بهتر انواع ماموریت‌های واگذاری ارتقاء یابد. در تشریح این مطلب اگر دو واحد نظامی را در نظر بگیریم که از لحاظ وسایل و تجهیزات و امکانات از هر حیث یکسان و برابر باشند، یا به عبارت دیگر از نقطه نظر عوامل فیزیکی توان رزمی مشابه و یکسان داشته باشند ولی از لحاظ عوامل غیرفیزیکی توان رزمی متفاوت و متمایز باشند، در این صورت توان رزمی واحدی بیشتر و موثرتر است که خصایل انسانی و روانی کارکنان آن برتر و ارزشمندتر باشد. توجه به ابعاد و مولفه‌های شناسایی شده در پژوهش حاضر از طرف فرماندهان و مدیران استان در هنگام اعزام نیروها به ماموریت‌های محوله می‌تواند پیامدهای مثبت و نتایج خوبی در کاهش آسیب‌پذیری نیروها و همچنین کاهش تهدیدات و جرایم مورد اشاره در حوزه ماموریتی داشته باشد.

پیشنهادهای مرتبط با مولفه‌های فیزیکی

- بررسی اتفاقات و حوادث اخیر و احصاء نقاط قوت و ضعف خودی و حریف؛
- تجهیز پلیس‌های تخصصی به ابزارهای نوین (سلاح‌های ضد اغتشاش، دوربین‌های مداربسته در کانون‌های جرم‌خیز، دستبندهای هوشمند و ابزارهای خنثی‌سازی بمب، جلیقه‌های انتحاری و وسیله‌های نقلیه تجهیز شده اعم از مکانیکی و الکترونیکی)؛
- نوسازی ناوگان گشت‌های انتظامی؛
- پیش‌بینی سازوکار لازم برای جذب و بکارگیری کارکنان کادر برای نگهداری سیستم ناوگان؛
- شناسایی آسیب‌های اخیر در حوزه کلانتری و پاسگاه‌ها و ایست و بازرسی‌ها و کلیه ساختمان‌های

- در معرض تهدید و احصاء راهکارهای متناسب و مقابله با تهدیدات حریف؛
 - با توجه به تهدیدات تحریک‌آمیز فضای مجازی نیاز است راهکارهای مقابله‌ای لازم برای خنثی کردن تهدیدات یادشده احصاء و طرح‌ریزی لازم توسط مسئولان ذی‌ربط صورت پذیرد؛
 - بکارگیری کارکنان با آمادگی جسمانی و مهارت لازم و توان رزمی بالا در ماموریت‌های حساس و پرخطر؛
 - انجام سناریوهای متنوع به صورت مستمر برای حفظ آمادگی کارکنان؛
 - انتقال تجارب خدمتی به نیروهای جوان، انتقالی و جدیدالورود؛
 - تعامل با سازمان‌های مردم‌نهاد و اقدامات پیشگیرانه اجتماعی در قالب پلیس افتخاری در راستای کاهش جرائم.
- پیشنهادهای مرتبط با مولفه‌های غیرفیزیکی
- ارائه آموزش‌های مستمر در خصوص تهدیدات روز و افزایش توان رزمی کلیه نیروها به ویژه نیروهای بدو خدمت و آشنایی آنان به محدوده ماموریتی؛
 - پیش‌بینی و برنامه‌ریزی در اجرای طرح‌های منظم و نامنظم پلیسی برای ماموریت‌های مختلف؛
 - تشکیل جلسات لازم توسط فرماندهان و مدیران با مسئولان قضایی استان و شهرستان‌ها به منظور توجیه لازم در خصوص تهدیدهای منطقه‌ای و مقابله با مجرمان، اغتشاش‌گران، تجمعات غیرقانونی و مانند آن.
 - توجه به معیشت کارکنان برای ارتقاء انگیزه خدمتی؛
 - انتخاب فرماندهان و سرگروه‌های شجاع و با ایمان در ماموریت‌ها و عملیات‌های مهم و حساس؛
 - انجام ارزیابی‌های نوبه‌ای از توانمندی و قدرت تحلیل فرماندهان و مدیران برای ارتقاء کیفی انجام ماموریت‌های محوله؛
 - آسیب‌شناسی روحی و روانی کارکنان در ابعاد مختلف؛
 - تجزیه و تحلیل عملیات‌های موفق و ناموفق صورت گرفته و احصاء راهکارهای مناسب به منظور ارتقاء آموزش و مرتفع کردن نقاط ضعف (تبدیل تهدیدها به فرصت‌ها)؛
 - بالابردن آستانه تحمل کارکنان قبل از انجام ماموریت‌ها در جلسات توجیهی از طرف فرماندهان؛

- به منظور پرهیز از اعمال خودسرانه، توجه به رعایت آموزش‌های ارائه شده در خصوص اجرای دستورات سلسله مراتب فرماندهی در ماموریت‌ها.
 - پیشنهادهای مرتبط با مولفه‌های عوامل برتری ساز
 - تهیه ساز و کار لازم به منظور اشراف کامل اطلاعاتی و کنترل جمعیت در حوزه‌های ماموریتی توسط مسئولان مرتبط؛
 - برگزاری دوره‌های مختلف برای کارکنان برای انجام برنامه‌های اشراف اطلاعاتی و استفاده بهینه از منابع و مخبرین؛
 - انجام بازدید از اقدامات پلیس کشورهای موفق در حوزه نظم و امنیت و بومی‌سازی اقدامات و تاکتیک‌های آنها؛
 - پیش‌بینی شرایط جوی در زمان انجام عملیات‌ها؛
 - پیش‌بینی محیطی (توجه به ساعات تعطیلی اداره‌ها، دانشگاه‌ها، مدارس و مانند آنها) در مواقع اغتشاشات، تجمعات غیرقانونی و راهبندی در عملیات‌ها؛
 - هرگونه احداث کلانتری، پاسگاه و ایستگاه‌ها باید از قبل جانمایی متناسب با تهدیدات مورد مطالعه قرار گیرد که در مواقع بحران، دچار خسارت و آسیب جانی و مالی کارکنان نشوند؛
 - استفاده از سیستم ارتباطی مطمئن دارای رمزهای غیرقابل کشف، مورد توجه قرار گیرد.
- سپاسگزاری**
- نویسندگان این مقاله از معاونت پژوهش دانشگاه علوم انتظامی امین، معاونت عملیات نیروی انتظامی و همچنین از کلیه کارکنان فرماندهی انتظامی استان آذربایجان غربی که در این پژوهش نهایت همکاری و مشارکت را داشتند کمال تشکر و قدردانی را دارند.

فهرست منابع

- اقبال، محمد و ماستیانی، مهدی. (۱۳۹۴). ماموریت‌های پلیس با محوریت اقتدار و مهربانی. *فصلنامه دانش انتظامی السبز*، ۳(۶)، صص ۹-۲۴. قابل بازیابی از: http://www.alborz.jrl.police.ir/article_16822.html
- آذر، داود. (۱۳۹۵). تبیین و تحلیل عوامل و شاخص‌های توان رزمی در آجا در جنگ ترکیبی، *فصلنامه علوم و فنون نظامی*، ۱۲(۳۷)، صص ۴۷-۷۱. قابل بازیابی از: http://www.qjmst.ir/article_27885.html

- آشتیانی، محمد رضا. (۱۳۹۰). تبیین مولفه‌های نظری عوامل غیر فیزیکی تاثیر گذار بر توان رزمی نیروهای نظامی، *فصلنامه راهبردی دفاعی*، ۹(۳۲)، صص ۶۹-۱۰۹. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=132900>
- تقواطب، شیرزاد. (۱۳۸۹). تدبیر و چگونگی به کار بردن عوامل توان رزمی در محیط عملیاتی. *فصلنامه علوم و فنون نظامی*، ۷(۱۷)، صص ۲۷-۴۰. قابل بازیابی از: http://www.qjmst.ir/article_27243.html
- جمالی، علی اصغر. (۱۳۸۱). *تاریخ نظامی جهان و هنر جنگ*. تهران: دانشگاه افسری امام علی (ع).
- دشتی، صالح. (۱۳۹۷). *شناسایی عوامل مدیریتی مؤثر بر ارتقاء توان رزمی (مورد مطالعه: کارکنان مرزبانی استان آذربایجان غربی)*. پایان نامه کارشناسی ارشد فرماندهی و مدیریت انتظامی. دانشکده فرماندهی و ستاد. دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران.
- ربانی، رسول؛ ادیبی، مهدی و طاهری، زهرا. (۱۳۹۰). تبیین جامعه شناختی عوامل مؤثر بر نقش و حضور نیروی انتظامی در ایجاد احساس امنیت در بین شهروندان اصفهانی سال ۱۳۸۸. *فصلنامه دانش انتظامی*، ۱۲(۲)، صص ۷۵-۱۱۰. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=153410>
- رحمتی، عسکر. (۱۳۹۴). *نقش فناوری آموزشی بر ارتقاء سطح یادگیری، حفظ مهارت تیراندازی و آمادگی عملیاتی کارکنان پایور (فرماندهی مرزبانی خراسان جنوبی-۹۳)*. پایان نامه کارشناسی ارشد علوم و فنون مرزی. دانشکده علوم و فنون مرز، دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران.
- ستاره، جلال؛ خسروی، صادق؛ کشت پرور، جمشید و ابراهیمیان، محمد. (۱۳۹۷). *طرح پژوهشی بررسی شیوه‌های ارتقاء توان رزمی و عملیاتی کارکنان مرزبانی*. دانشکده علوم و فنون مرز، معاونت پژوهش، دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران.
- سیدزاده، سید کمال. (۱۳۹۵). بررسی نقش بهره گیری از آموزش‌های خلبانی بازرگانی در بالا بردن توانمندی خلبانان هوانیروز. *فصلنامه علوم و فنون نظامی*، ۱۲(۳۷)، صص ۱۲۹-۱۵۵. قابل بازیابی از: http://www.qjmst.ir/article_27889.html
- کاکاوندی، فرامرز. (۱۳۹۷). *عوامل سازمانی مؤثر بر توان رزمی کارکنان یگان ویژه*. پایان نامه کارشناسی ارشد عملیات ویژه. دانشکده علوم و فنون انتظامی، دانشگاه علوم انتظامی امین. تهران.
- لطفی، مصطفی؛ غلامی، محمود؛ گلرنگ، رهام. (۱۳۹۵). تبیین و تشریح وضعیت سامانه آماد و پشتیبانی نهجا بر اساس مولفه‌های توان رزمی در دوران دفاع مقدس. *فصلنامه علوم و فنون نظامی*، ۱۲(۳۵)، صص ۸۹-۱۱۶. قابل بازیابی از: http://www.qjmst.ir/article_25571.html
- محسنین، شهریار و اسفندیانی، محمدرحیم. (۱۳۹۶). *معادلات ساختاری مبتنی بر رویکرد حداقل مربعات جزئی*. تهران: کتاب مهر نشر.
- محمدی حمیدی، سمیه؛ کلانتری، محسن؛ و بیسیان، محمد. (۱۳۹۴). تحلیل وضعیت نورپردازی و ارزیابی ایمنی فضاهای شهری با استفاده از راهبردهای CPTED و مدل ارزیابی Safety Audit (مورد مطالعه: پارک ملت شهر زنجان). *فصلنامه پژوهش‌های جغرافیایی و برنامه ریزی شهری*، ۳(۳)، صص ۳۲۵-۳۴۱. قابل بازیابی از: https://jurbangeo.ut.ac.ir/article_55886.html
- مدنی، سید مصطفی و آبسالان، محمد. (۱۳۹۴). تأثیر رهبری تحول آفرین بر ارتقاء توان رزمی در یک سازمان دفاعی. *فصلنامه مدیریت نظامی*، ۱۵(۵۹)، صص ۳۲-۵۸. قابل بازیابی از: http://jmm.iranjournals.ir/article_19198.html
- معاونت آموزشی نزاچا. (۱۳۸۱). *آیین نامه اطلاعات رزمی/اف/م ۳-۵*. تهران: ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.
- معین وزیری، نصرت الله. (۱۳۷۹). *آیین نامه عملیات*. جلد یکم. تهران: ستاد مشترک ارتش جمهوری اسلامی ایران.
- موسوی، میرنجم؛ و بیسیان، محمد؛ خلیفی پور، حکیمه. (۱۳۹۵). اولویت بندی راهبردهای امنیت پایدار در آمایش مناطق مرزی مطالعه موردی: استان کردستان. *فصلنامه جغرافیای سیاسی*، ۱(۲)، صص ۵۳-۷۵. قابل بازیابی از: <https://pg.um.ac.ir/index.php/pg/article/view/43204>
- موسوی، میرنجم؛ و بیسیان، محمد؛ محمدی حمیدی، سمیه؛ اصغری، مریم. (۱۳۹۴). بررسی احساس امنیت در فضاهای شهری مطالعه موردی: مناطق شهری سرخس. *فصلنامه جغرافیا*، ۱۳(۴۵)، صص ۱۸۵-۲۰۲. قابل بازیابی از:

<https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?id=249465>

نایب پور، محمد؛ ویسیان، محمد؛ اصغری، آزاد و محمدی حمیدی، سمیه. (۱۳۹۳). نقش پلیس در احساس امنیت اجتماعی پایدار مطالعه موردی: شهر دهگلان. *پژوهشنامه جغرافیایی/انتظامی*، ۲(۸)، صص ۷۷-۹۶. قابل بازیابی از:

http://pogra.jrl.police.ir/article_9664.html

نوری، محمد و معتمدیان، عزت‌الله. (۱۳۹۷). شناسایی زیرعوامل برتری‌ساز توان رزمی با رویکرد تهدیدات ناهمتراز. *فصلنامه مطالعات دفاعی/استراتژیک*، ۱۷(۷۶)، صص ۷۹-۹۶. قابل بازیابی از:

https://sds.sndu.ac.ir/article_526.html

Bojor, Laviniu. (2019). Training Military Leaders for Urban Irregular Warfare. *International Conference Knowledge-based organization*, 25(1), pp 32-39. Retrieved from: <https://content.sciendo.com/view/journals/kbo/25/1/article-p32.xml?language=en>

Pinchevsky, M. & Gilli. Nix, Justin. (2017). Domestic Disturbances and Fatal Police Shootings: An Analysis of the Washington Post's Data, *Police Quarterly*, 21(1), pp 53-76. Retrieved from: <https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1098611117735657>

Teng pongsthorn, Wuthichai. (2016). Factors affecting the effectiveness of police performance in Metropolitan Police Bureau, *Kasetsrt Journal of Social Sciences*, 38(1), pp 39-44. Retrieved from: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2452315116301370>

پروشکاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی